

Йордан Йовков
Слава Българска

Черно море не прилича на южните морета. Небето тук не се оглежда в невъзмутимото огледало на водата, няма вечна тишина, слънце и лъх на пролет. Това море почти всякога е неспокойно, бурно и неприветно. Но в съчетанията на контрастите по-рязко изпъква същината на нещата. Може би Кюстенджа дължи хубавия си изглед именно на това. Градът е на високия бряг. Ниско под него широко се разстила и се тъмнее морето – вечно синьо, мъгляво, набраздено от вълните. Но при това сурово и мрачно съседство още по-релефно се откроява хубостта на града: лучите на слънцето като че падат само върху него, зеленината на градините изглежда по-светла, по-нежни и грациозни са очертанията на куполите и по-силно блещи белината на къщите. Морятък отдалече се вижда и не откъсва очи от това чудно видение. Вечер градът изчезва, но в черния мрак на морето и на нощта започва фееричната игра на хиляди огньове.

Тоя град беше преди всичко град на лукса, на богатството и великолепието. Наричаха го „Бисерът на Черно море“. Държавата не щадеше средствата си, за да го разхубавява. За него говореха като за галено и любимо дете, обичаха го с тая суетна гордост, която се поражда само от скъпи и редки съкровища. През летните дни тук имаше непрекъснат празник. За него отрано се известяваше навсякъде. Дори из улиците на Париж се появяваха грамадни афиши, които възхваляваха лечебния въздух, редките удоволствия, чудесата и баснословния разкош на тоя източен курорт. И чокоите от Молдова и Влашко елитът на Букурещ, всички артисти, певци, музиканти, кокошки и комарджии, тоя пътър, елегантен и празен народ изпълваше всички хотели и вили на Мамай и Текиргьол. Кюстенджа изведнъж ставаше нещо като малък Вавилон. Животът изгубваше всеки разумен и здрав смисъл, горчивините на труда не съществуваха, нещастieto криеше лицето си. Някъде на друго място, из далечните мушии, работеха, грижеха се, страдаеха. Тук имаше, само радост, смях, веселие и блясък на злато. Сред най-големия площад на града е паметникът на Овидия. Вечер около бронзовата статуя непрекъснато се струи потокът на многобройна тълпа, весела, натруфена, лекомислена и порочна. И лучите на електрическите лампи, които се пречупват в разпалените очи и в скъпоценните камъни на накитите, огряват и бронзовото лице на поета. Ръката подпира замисленото чело, в играта на сенките лицето оживява, веждите гневно се свиват, очите гледат строго и безмълвните уста на изгнанника сякаш са готови отново да повторят жестоките слова срещу Рим.

Но не в тоя живот биеше здравият пулс на живота в стара

Добруджа. Няколко километра на север от Кюстенджа можеше да се види нещо съвсем друго. Населението е разнородно и пъстро: румъни от Трансилвания и отгатак Дунава, кримски татари, руски преселници от всевъзможни секти – старообредци, молокани, безпоповци, липовани. Но сред тия малцинства, в които националното съзнание е похабено от зла орисия и скитничество или е удавено в болезнената страст на религиозното сектантство, сред тая чужда и злокачествена среда, като самотен остров от гранит, стои едно здраво и жизнено население. Това са българите около Бабадаг. В уединението си те са запазили всичката си племенна чистота. Рядко и в България дори може да се срещне тъй ясно и определено очертан тип: високи, снажни и здрави мъже, мургави лица, издадени скули и широки плещи. Крепкият дух, енергията и бодростта на расата са турили върху всяко лице характерния си отпечатък. Няма нужда да се разпитва – тук българинът се познава веднага. Носията е също тъй типична, както физиономиите: тъмните дрехи – черни потури, черен пояс, черна антерия и грамадни калпаци – тая носия придава на тия едри мъже нещо сурово и девствено силно. Но затуй пък у жените чертите са по-смекчени и по-нежни и в носията им преобладават вече ярките и пъстри бои.

Политическото осиротяване е развило у тия хора необикновена любов и привързаност към своето. Стари традиции и обичаи, които дори у нас са забравени, се пазят най-строго. Нравите имат класическата чистота на старото време. И трудът, и взаимните отношения, и развлеченията дори имат някаква обредна тържественост. Тия хора нямат училища, в черквите не слушат своя език, всяка книга е затворена за тях и никой историк не записва и преценява събитията. Но животът дава пълното си отражение само в песните. И затова богатството на народните умотворения е голямо и разнообразно. В тия песни е хрониката на всяко село, заветите на всяко поколение.

Между Кюстенджа и Бабадаг има едно село, което има странно име. Слава Българска. По-често от всички други това име звучи в много песни в тоя край. То е любимата дума на всеки хубав обрат на стиха. Произходението на това име е загадъчно и тъмно. Отколешен спомен ли е вложен в него, или упованието и вярата в бъдещето?

Няма по-големи изненади от тия, които войната носи със себе си. В Мамайя и Текиргьол хубавите вили отдавна са изоставени и пусти. В Кюстенджа край паметника на Овидия не се струи живият поток на пъстрата, суетна и порочна тълпа. По асфалтовия паваж гърмят колелетата на оръдията, ехтят стъпките на българския войник и слънцето блещи в

стоманата на ножа му. И може би друго е изражението сега върху бронзовото лице на поета: той беше син на една епоха, в която войнишката доблест и суровият дълг бяха върховните догми на живота. Той е невъзмутим и спокоен в своето кресло, загърнат в тогата си. Ръката подpira замисленото чело, но може би бръчките ще се разведрят, когато върху него преминат сенките на толкова победни знамена.

Българските войски са пред Бабадаг. Там някъде е малкото село Слава Българска. Слава Българска! Колко устни шепнат сега това име, колко души, които очакват, потръпват с умиление и радост. Те са там, те идат, неотразими и силни. Там – при Слава Българска. И това име, толкова познато и известно, за първи път открива същинския си смисъл.

КРАЙ

Източник: Словото
Набиране: Иван Иванов или екип на abc дизайн

Публикация

Йордан Йовков, „Събрани съчинения в шест тома“, Том първи, „Български писател“,
С. 1976. Под общата редакцията на Симеон Султанов.

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/7927>]